

บทความ

เรื่อง สอนวิชาบัญชีอย่างไรให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข

โดย คณิงนิจ แซ่ด่าน ครูชำนาญการพิเศษ สาขาวิชาการบัญชี

วิชาบัญชีเป็นวิชาชีพที่เรียนเกี่ยวกับการบันทึกตัวเลขทางการเงิน โดยอาศัยหลักและวิธีการบันทึกทางบัญชี ดังนั้นสำหรับครูผู้สอนที่ทำหน้าที่สอนวิชานี้ให้กับนักเรียนที่จบการศึกษามัธยมตอนต้นมาจากโรงเรียนนอกเขตเมือง หรือนักเรียนที่มีพื้นฐานการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์แตกต่างกัน และมีนักเรียนจำนวนมากไม่ชอบวิชาคณิตศาสตร์ มักจะพบปัญหานักเรียนเหล่านี้เมื่อเห็นตัวเลขแล้วจะเบือนหน้าหนี นั่นคือปัญหาหนักอกหนักใจของครูที่มีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจทางการบัญชีให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก

จากการที่ผู้เขียนได้มีโอกาสสอนนักเรียนนอกเขตเมืองมานานเกือบสามสิบปี ผู้เขียนมีความสุขทุกครั้งที่ได้เข้าสอน แต่ช่วงหลัง ๆ เมื่อเจอปัญหาดังที่ได้เกริ่นไว้ ทำให้ท้อแท้จนเกือบจะเลิกสอนวิชาบัญชี แต่แล้วเมื่อมองหน้าลูกศิษย์แต่ละคนก็เกิดความรู้สึกสงสารและเห็นใจว่า พวกเขาเป็นเด็กขาดโอกาสที่จะได้รับความรู้อย่างกว้างขวางอย่างเด็กที่อยู่ในเขตเมือง และพวกเขาอุตสาหกรรมเสียเวลาเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเรียนกับเรา แม้บางคนจะมาเรียนสายอาชีพเพราะเป็นทางเลือกสุดท้าย เนื่องจากผลการเรียนในระดับมัธยมอยู่ในเกณฑ์ต่ำหรือเกณฑ์ปานกลาง จึงหลีกเลี่ยงการเรียนสายสามัญที่แน่นไปด้วยเนื้อหาทางวิชาการ แต่พวกเขาก็ควรจะได้รับความรู้อย่างที่พวกเขาพึงได้ ผู้เขียนเลยต้องบากบั่นแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการทุ่มเทแรงกายแรงใจและอุทิศเวลาในการสอนและพัฒนาสื่อการสอนอย่างเต็มที่

สิ่งสำคัญที่จะทำให้ให้นักเรียนเรียนวิชาบัญชีได้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเล่นกับตัวเลข ทั้ง ๆ ที่ไม่ชอบตัวเลขเหล่านั้นต้องอาศัยปัจจัยดังต่อไปนี้

อันดับแรก คือ **ครูผู้สอน** ต้องมีความรู้จริงและรู้จักในวิชาที่สอนจึงจะสามารถถ่ายทอดทุกเรื่องราวให้นักเรียนเข้าใจได้ ครูต้องมีความจริงจังและจริงจังกับการสอน และรักในความเป็นครูที่ต้องเป็นผู้ให้ตลอดเวลา ต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในวิชานั้น ๆ อย่างต่อเนื่องและต้องสามารถถ่ายทอดความรู้ใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ

สำหรับผู้เขียน ประสบการณ์จากการสอนวิชาบัญชีเบื้องต้นมาไม่ต่ำกว่าสิบห้าปี ทำให้ผู้เขียนรู้และเข้าใจเนื้อหาของวิชาที่สอนเป็นอย่างดี ผู้เขียนได้รับเลือกให้เป็นครูดีเด่นด้านการสอนวิชาบัญชี และได้ปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอในเรื่องของความตั้งใจและจริงจังกับการสอนจนเป็นที่ประจักษ์แจ้งของเพื่อนครูด้วยกัน โดยเฉพาะเรื่องของการตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบห้องเรียน

การไม่ละทิ้งนักเรียน แม้จะมีงานด่วนเข้ามา (งานการเงินของวิทยาลัยฯ) ผู้เขียนจะพยายามอยู่กับนักเรียนจนกว่าจะมอบหมายงานที่คิดว่าถ้าผู้เขียนจะออกไปสักห้านาทีสิบนาทีพวกเขาก็สามารถเรียนกันได้

ผู้เขียนรักและศรัทธาในอาชีพครูอย่างลึกซึ้งและคิดเสมอว่าอาชีพนี้เป็นอาชีพที่ทำให้ผู้เขียนได้เป็นผู้ให้อย่างต่อเนื่อง นั่นคือให้ความรู้แก่นักเรียนจนมีองค์ความรู้ติดตัวและนำไปประกอบอาชีพได้ การสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพด้วยการปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา โดยเฉพาะด้านความซื่อสัตย์ผู้เขียนจะย่ำบ่อย่างมาก เพราะการเป็นนักบัญชีที่ดีต้องใช้ข้อมูลที่เป็นจริงและไม่ช่วยเหลือเจ้าของกิจการในการตกแต่งบัญชีเพื่อหลบเลี่ยงภาษี

ผู้เขียนเป็นคนที่ชอบอ่านและติดตามข่าวสารความรู้ใหม่ ๆ อย่างสม่ำเสมอด้วยการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เรื่องนี้คือที่จะขอบคุณวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครศรีธรรมราชไม่ได้ ที่ลงทุนติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายไว้บริการ ทำให้ผู้เขียนได้สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ และนำเสนอข้อมูลผ่านเครื่อง Projector ขึ้นจอให้นักเรียนได้ดูอย่างรวดเร็วทันใจ

และเมื่อผู้เขียนได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8 (ปัจจุบัน ครู คศ. 3) จากการผ่านการประเมินผลงานที่ได้จากการสอนจริงและปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง ผู้เขียนภาคภูมิใจกับตำแหน่งที่ได้ และเมื่อเงินประจำตำแหน่งตกเบิกมาเป็นก้อน ผู้เขียนก็นำเงินบางส่วนไปซื้อคอมพิวเตอร์ชนิดพกพาทันที เพื่อนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ในการสอนนักเรียน โดยขอใช้เครื่อง Projector จากวิทยาลัยฯ ไว้ประจำห้องเรียน ข้าพเจ้ายังมีความสุขมากขึ้นที่สามารถใช้สื่อที่ทันสมัยกับนักเรียนได้ตามความฝันของตนเอง

อันดับสอง คือ สื่อการสอนที่ใช้ ควรเป็นสื่อที่ครูผลิตขึ้นมาเองจากประสบการณ์ที่สั่งสมจากการสอนที่ยาวนาน แล้วนำมาใช้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาสื่อเหล่านั้นให้มีคุณภาพจนสามารถใช้พัฒนาศักยภาพด้านการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เอง อาทิ เอกสารประกอบการเรียน ใบความรู้และใบงาน ผลิตสื่อโสตทัศนอุปกรณ์ เช่น แผ่นโปรงใส ซีดีประกอบคำบรรยาย ถ้าครูทำสื่อเองทั้งหมดครูจะพบว่าการสอนของครูจะไม่เหนื่อยและยุ่งยากเลย เนื่องจากสื่อที่ครูนำไปใช้สอนนั้นมาจากความรู้ความเข้าใจของครูเองทั้งหมด บางครั้งจึงสอนโดยไม่ต้องเปิดตำราเลย

สำหรับผู้เขียน ได้ผลิตสื่อเองทั้งหมด แรก ๆ ผลิตใบความรู้ควบคู่กับใบงาน เพื่อเอาไปใช้ในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของนักเรียน พร้อมกันนั้นยังทำแผ่นโปรงใสเฉลยใบงานทุกใบงาน และแผ่นโปรงใสสรุปคำบรรยาย

ต่อมาก็เริ่มขยับมาทำเอกสารประกอบการเรียนใช้คู่กับใบงาน แต่การเฉลยการบันทึกบัญชีลงในแผ่นโปรงใส่นั้นมีข้อจำกัดเพราะต้องเขียนแผ่นโปรงใสจำนวนมาก และต้องลงในแบบฟอร์มทางบัญชีทั้งสมุดบันทึกขั้นต้นและสมุดบันทึกขั้นปลาย จนมีความคิดว่าสักวันถ้าผู้เขียนสามารถทำ

ผลงานผ่านและได้เงินประจำตำแหน่งเมื่อไหร่จะนำเงินนั้นไปซื้อคอมพิวเตอร์ชนิดพกพาสักเครื่อง เพื่อนำมาใช้ผลิตสื่อการสอน และเมื่อได้อุปกรณ์ที่ทันสมัยทำให้การใช้สื่อ เช่น การฉายใบงาน วิชาบัญชีได้อย่างรวดเร็วตามแบบฟอร์มของสมุดบัญชี และสามารถขึ้นจอให้นักเรียนดูกลับไปกลับ มาทั้งสมุดบันทึกขั้นต้นและขั้นปลาย ทำให้นักเรียนทำความเข้าใจง่ายขึ้น

ช่วงแรกวิทยาลัยฯ อนุญาตให้ใช้คอมพิวเตอร์ชนิดพกพาเชื่อมต่อกับโทรทัศน์ขนาดจอ 29 นิ้ว ตอนใช้ใหม่ ๆ ผู้เขียนก็มีความสุขดี แต่พอผ่านไปสักเดือนเริ่มสังเกตว่านักเรียนแก้ไขรายการทางบัญชีที่ผู้เขียนเฉลยให้ดูไม่ถูกต้อง จึงสอบถามได้ความว่าตัวเลขจากจอโทรทัศน์มันไม่ค่อยชัดเจนสีเส้นตัวอักษรแตกและมองไม่ค่อยชัดเท่าที่ควร

ผู้เขียนก็เริ่มไม่สบายใจเลยขออนุญาตจากผู้อำนวยการขอเครื่อง Projector หนึ่งเครื่อง บังเอิญว่าเครื่อง Projector ของแผนกวิชาสัตวศาสตร์ไม่มีใครใช้ ผู้เขียนเลยได้ใช้สนใจอยากที่นี้ก็มีมีความสุขทั้งนักเรียนทั้งครู เพราะตัวเลขใหญ่ชัดเจนเต็มจอสีไม่แตก แคมได้กรอกข้อมูลลงในแบบฟอร์มให้นักเรียนเห็นจะจะ บางครั้งมีข่าวหรือเรื่องราวดี ๆ จากอินเทอร์เน็ตที่อยากให้นักเรียนได้รู้ได้เห็นก็คลิกให้นักเรียนได้ดูทันใจ

ตอนนี้ผู้เขียนผลิตสื่อสิ่งพิมพ์เองสองรายวิชา คือ บัญชีเบื้องต้น 1 และบัญชีเบื้องต้น 2 ทั้งแบบเรียนและกิจกรรมปฏิบัติ สำหรับกิจกรรมปฏิบัติจะกำหนดให้นักเรียนทำโจทย์ต่อเนื่องจนครบขั้นตอนของวงจรบัญชี สำหรับสื่อโสตทัศนอุปกรณ์ ก็มีซีดีประกอบคำบรรยาย ซีดีเฉลยใบงาน สื่อทุกสื่อเมื่อผลิตแล้วควรทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนด้วย เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขให้สื่อนั้นมีคุณภาพมากที่สุด

อันดับสาม คือ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ เพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเพียงแค่คอยให้คำแนะนำ ทำให้นักเรียนเรียนอย่างสนุกและมีความสุขกับกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจของนักเรียน กิจกรรมที่จัดต้องอยู่ในความควบคุมดูแลของครูตลอดคาบเรียน

สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาบัญชีเบื้องต้นควรเริ่มจากง่ายไปหายาก และควรครอบคลุมทุกเนื้อหาในแต่ละบท ผู้เขียนจะจัดทำกิจกรรมปฏิบัติไว้ล่วงหน้าเป็นเล่มตั้งแต่บทแรกจนถึงบทสุดท้าย พอเปิดภาคเรียนนักเรียนก็ได้เริ่มต้นเรียนรู้ตั้งแต่คาบแรก โดยมีเอกสารประกอบการเรียนที่ผู้เขียนเรียบเรียงไว้ให้นักเรียนยืมเรียนจากรุ่นพี่โดยไม่ต้องซื้อ

การจัดกิจกรรมกลุ่มในวิชาบัญชีควรให้นักเรียนได้มีโอกาสกำหนดรายการค้าขึ้นมาเองในหนึ่งเดือน ช่วยกันวิเคราะห์รายการค้าที่กำหนดขึ้น และให้นักเรียนได้ทำรายการค้านั้นจนครบทุกขั้นตอนของวงจรบัญชี นักเรียนจะได้เข้าใจทุกขั้นตอนของการจัดทำบัญชี และได้ประสบการณ์ตรงจากเพื่อนต่างกลุ่ม เพราะแต่ละกลุ่มจะมีรายการไม่เหมือนกัน โดยแต่ละกลุ่มจะนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน เพื่อให้เพื่อนต่างกลุ่มได้เรียนรู้ร่วมกัน

อันดับสี่ คือ **เทคนิคการสอน** แม้วิธีการสอนจะมีหลากหลายให้ครูได้เลือก และแต่ละวิธีครูแต่ละท่านอาจจะใช้เทคนิคไม่เหมือนกัน ดังนั้นหากครูมีเทคนิคการสอนที่ดีและง่ายต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน ก็จะช่วยนักเรียนได้มาก

สำหรับผู้เขียนเทคนิคการสอนที่ผู้เขียนใช้เพื่อให้นักเรียนจดจำและทำความเข้าใจหลักปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีคู่และสมการบัญชี ผู้เขียนจะให้นักเรียนใช้ประโยชน์จากนิ้วมือทั้งห้านิ้ว เช่น ผู้เขียนกำหนดให้นักเรียนใช้นิ้วโป้งแทนสินทรัพย์ นิ้วชี้แทนหนี้สิน นิ้วกลางแทนส่วนของเจ้าของ นิ้วนางแทนรายได้ และนิ้วก้อยแทนค่าใช้จ่าย ผู้เขียนสอนให้นักเรียนเรียนรู้ง่าย ๆ ว่า สินทรัพย์ คือ สิ่งที่มีราคาได้ มีที่มาจากหนี้สิน (มีพันธะต้องชดใช้) และส่วนของเจ้าของ (สิ่งที่ทำให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้นหรือลดลง)

และในห้านิ้ว สามนิ้วแรกจะบอกฐานะการเงินของกิจการ ประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของเจ้าของ นำมาจัดทางบวก ส่วนอีกสองนิ้วจะบอกผลการดำเนินงาน ประกอบด้วยรายได้และค่าใช้จ่าย นำมาจัดทางลบกำไรขาดทุน

และผู้เขียนจะย้ำกับนักเรียนว่า นิ้วนางคือรายได้เป็นส่วนของเจ้าของทำให้ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น ส่วนนิ้วก้อยคือค่าใช้จ่ายทำให้ส่วนของเจ้าของลด รวมถึงการมีกำไรจะทำให้ส่วนของเจ้าของเพิ่ม การขาดทุนจะทำให้ส่วนของเจ้าของลด และการที่เจ้าของถอนใช้ส่วนตัวก็มีผลให้ส่วนของเจ้าของลดด้วย

ในการสอนหลักการบันทึกบัญชีตามหลักบัญชีคู่ ผู้เขียนก็จะบอกให้นักเรียนใช้มือซ้ายและมือขวาให้เป็นประโยชน์ โดยถ้าเป็นด้านเดบิต ผู้เขียนก็จะให้นักเรียนชูมือซ้ายขึ้นและให้ชูเฉพาะนิ้วโป้งและนิ้วก้อยส่วนอีกสามนิ้วให้งอไว้กับฝ่ามือ (เหมือนโฆษณาการบาวแดง) ความหมายคือด้านซ้ายของหน้าบัญชีเรียกว่าด้านเดบิตใช้ลงรายการสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายเพิ่ม และลงรายการหนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ลด

และผู้เขียนให้นักเรียนชูมือขวาขึ้นเฉพาะนิ้วชี้ นิ้วกลางและนิ้วนาง ส่วนอีกสองนิ้วให้งอไว้กับฝ่ามือ (คล้ายสัญลักษณ์ของลูกเสือ) ความหมายคือด้านขวาของหน้าบัญชีเรียกว่าด้านเครดิตใช้ลงรายการหนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้เพิ่ม และลงรายการสินทรัพย์และค่าใช้จ่ายลด

พอถึงช่วงเรียนการวิเคราะห์รายการค้า นักเรียนก็สนุกกันใหญ่แข่งกันทำสัญลักษณ์ที่ผู้เขียนบอกและต่างก็วิเคราะห์รายการด้วยตัวเองน้อยคนที่จะหันไปลอกเพื่อน ทำเสร็จแต่ละรายการก็แข่งกันส่งให้ครูตรวจทันที

ผู้เขียนจะพยายามให้นักเรียนทำงานให้จบในเวลาเรียนและไม่มีการบ้านเพราะถ้าสั่งแล้วจะมีคนทำน้อยมาก

กล่าวโดยสรุปการสอนวิชาบัญชีให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขแม้จะไม่ชอบตัวเลขเลย มีปัจจัยสำคัญ 4 ประการคือ ครูผู้สอนต้องลึกในเนื้อหา สื่อที่ใช้ในการสอนครูควรผลิตเอง การจัดกิจกรรมในชั้นเรียนควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมและเรียนรู้ด้วยตัวเอง เทคนิคการสอนควรใช้เทคนิคที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ผู้เขียนเชื่อในกฎแห่งกรรม เชื่อว่าใครทำอะไรไว้ก็จะได้รับผลของการกระทำนั้นไม่ช้าก็เร็ว ดังนั้นการที่เรามีอาชีพครู เหมือนฟ้าประทานมาเพื่อเป็นผู้ให้ เช่น ให้ความรู้ ให้ความเมตตา ให้ความเข้าใจ ให้อภัยกับลูกศิษย์ ให้ความช่วยเหลือที่จะช่วยได้ และซื่อสัตย์ต่อความเป็นครู ธรรมดาที่ครูทุกท่านได้ทุ่มเทไปกับลูกศิษย์จะทำให้ชีวิตของครูพบกับความสุขตลอดไป เพราะทันทีที่ครูเป็นผู้ให้ ครูก็ได้ความสุขล้นเหลือกลับมา

บทความนี้เขียนมาจากประสบการณ์จริงของผู้เขียนที่ต้องการบอกเล่ากับทุกท่านที่เข้ามาอ่าน และผู้เขียนปรารถนาให้ครูผู้สอนวิชาบัญชีได้ลองปฏิบัติเหมือนที่ผู้เขียนได้ปฏิบัติมาแล้ว วันหนึ่งทั้งครูและนักเรียนก็จะได้พบกับความสุขร่วมกัน และอาจจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับครูในรายวิชาอื่นได้นำไปเป็นแนวทางในการสอนของคนต่อไป